



HỘI NGÔN NGỮ HỌC HÀ NỘI

# HÀ NỘI

Những vấn đề  
Ngôn ngữ  
Văn hóa



DX.034807



Nhà xuất bản Thời đại



**HÀ NỘI**  
**NHỮNG VẤN ĐỀ NGÔN NGỮ VĂN HÓA**



HỘI NGÔN NGỮ HỌC HÀ NỘI

**HÀ NỘI**  
**NHỮNG VẤN ĐỀ NGÔN**  
**NGỮ VĂN HÓA**



## LỜI NÓI ĐẦU

*Tiếng Hà Nội, nếu nhìn ở bình diện ngôn ngữ thuần túy thì cũng giống như tiếng của các vùng miền khác nhau trên đất nước Việt Nam, là một phương ngữ của tiếng Việt, là tiếng của người Hà Nội. Nhưng, xét từ góc độ chức năng xã hội, tiếng Hà Nội có một vị thế vô cùng quan trọng: là tiếng nói của Thủ đô ngàn năm văn hiến, và, có thể coi là cơ sở của tiếng Việt tiêu chuẩn.*

*Với những đặc thù của Thủ đô nên tiếng Hà Nội là một khái niệm không dễ xác định. Những biến động của lịch sử - chính trị - kinh tế - xã hội - văn hoá của Thủ đô nói riêng và Việt Nam nói chung tác động đến cấu trúc cũng như chức năng của tiếng Hà Nội.*

*Nếu như coi ngôn ngữ vừa là sản phẩm đồng thời là yếu tố, phương tiện của văn hoá, thì, tiếng Hà Nội là tấm gương phản ánh văn hoá Hà Nội và việc sử dụng ngôn ngữ của người Hà Nội là biểu hiện cụ thể, sinh động văn hoá của người Hà Nội. Nghiên cứu tiếng Hà Nội trong mối quan hệ với văn hoá sẽ góp phần vào nghiên cứu các vấn đề về lý thuyết ngôn ngữ học, về tiếng Việt như khái niệm phương ngữ toàn dân, chuẩn với biến thể. Đồng*

*thời, việc nghiên cứu tiếng Hà Nội sẽ góp thêm tiếng nói vào nghiên cứu các vấn đề về Hà Nội nhất là lịch sử Hà Nội, khẳng định nền văn hiến Hà Nội, v.v...*

*Nhân Thủ đô Hà Nội kỉ niệm 990 năm, Hội Ngôn ngữ học Hà Nội (thuộc Liên hiệp các Hội Khoa học kĩ thuật Hà Nội) và Khoa Ngôn ngữ học (thuộc Trường Đại học Khoa học Xã hội và Nhân văn, Đại học Quốc gia Hà Nội) phối hợp tổ chức Hội thảo khoa học với chủ đề: Ngôn ngữ và văn hoá : 990 năm Thăng Long - Hà Nội. Các báo cáo khoa học tại Hội thảo được các tác giả xây dựng theo các chủ đề sau:*

*1. Tiếng Hà Nội trong mối quan hệ với tiếng Việt (ở các bình diện cấu trúc cũng như chức năng, đồng đại cũng như lịch đại v.v...).*

*2. Tiếng Hà Nội với văn hoá Hà Nội (giao tiếp ngôn ngữ của người Hà Nội trong gia đình, ngoài xã hội, trong đời sống thường nhật, ở công sở, tên riêng ở Hà Nội như nhân danh địa danh, tên tổ chức cơ quan, đoàn thể ở Hà Nội, đường phố Hà Nội v.v...).*

*3. Tiếng Hà Nội trong bối cảnh Việt Nam hội nhập với thế giới, như tiếng Hà Nội với các yếu tố ngôn ngữ - văn hoá nước ngoài, tiếng Hà Nội với việc dạy học ngoại ngữ v.v...*

*\**

*\* \**

*Sau Hội thảo, các tác giả đã sửa chữa, bổ sung, điều chỉnh báo cáo, trên cơ sở đó, Hội Ngôn ngữ học Hà Nội cử*



*ra một Hội đồng biên tập để tổ chức bàn thảo và xem xét nội dung cuốn sách phù hợp với những vấn đề của Hà Nội hoặc liên quan đến Hà Nội gồm các vị sau đây: GS TS HOÀNG VĂN HÀNH, GS TS ĐINH VĂN ĐỨC, PGS TS NGUYỄN VĂN KHANG, PGS TS TRẦN TRÍ DŨI, TS NGUYỄN XUÂN HOÀ, nhà báo NGUYỄN BẮC SƠN, PGS TS HOÀNG TRỌNG PHIẾN.*

*Vì dung lượng của cuốn sách, Hội đồng biên tập không thể đưa hết vào cuốn sách tất cả các tham luận đã gửi đến Hội thảo.*

*Hội Ngôn ngữ học Hà Nội mong nhận được ý kiến đóng góp và sự chỉ giáo của các nhà khoa học và bạn đọc gần xa để cuốn sách được hoàn hảo hơn trong lần xuất bản sau.*

*Hà Nội, tháng 5 năm 2001*  
*Hội Ngôn ngữ học Hà Nội*

# VĂN HOÁ THĂNG LONG THỜI ĐẠI LÝ - TRẦN

*TRẦN VĂN GIÀU\**

## 1. Ý nghĩa văn hoá của Chiếu dời đô

Đánh tan quân xâm lược Nam Hán, diệt Hoàng Thao, đuổi Lưu Yểm, chấm dứt ngàn năm đô hộ của phương Bắc, mở đầu thời kỳ độc lập ở Việt Nam, Ngô Quyền không về đóng đô ở Thanh Hoá, nơi mình đã xuất quân, mà trở lại cự đô của Âu Lạc là Cổ Loa huyền thoại. Sao vậy? - Ngô Quyền xuất hiện không phải chủ yếu nhằm trả thù cho bố vợ mình là Dương Đình Nghệ bị Kiều Công Tiễn giết chết, mà chủ yếu nhằm đánh bại quân Nam Hán kéo vào xứ ta theo yêu cầu cứu viện của Kiều Công Tiễn; “cứu viện” là một cái cớ để cha con Lưu Yểm, Hoàng Thao chiếm đóng nước ta. Với Ngô Quyền thì thù nhà hãn cũng có, nhưng lẽ chính xuất quân là cứu nước. (Nhớ hồi nào bà Trưng dấy binh diệt Tô Định rồi mới cho ba quân để tang Thi Sách, lẽ cứu nước nặng hơn ý trả thù nhà). Sau toàn thắng trên sông Bạch Đằng, Ngô Quyền về định đô ở Cổ Loa, có lạ gì? Quyết định của Ngô Quyền là một quyết định đậm đà tinh thần yêu nước,

---

\* GS Sử học, Giải thưởng Hồ Chí Minh năm 1995.